

European
Commission

Образование и обучение 2020

Избрани моменти от заседанията на работните групи за периода 2016—2017 г.

Предговор

Справяме се най-добре тогава, когато се учим едни от други, и постигаме повече, когато работим заедно. Работните групи, които подпомагат прилагането на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020 г.“), представляват не само форум за обсъждане и обмен на най-добри практики между експертите в областта на образованието в цяла Европа, но също така генерират идеи, които допринасят пряко за разработването на европейските образователни политики. Казано най-просто, става дума за прилагане на иновациите в образованието на практика. Като се започне с първите обсъждания на SELFIE — инструмента за самооценка, който помага на училищата с навлизането на цифровите технологии — и се стигне до широкия обхват на европейското пространство за образование и свързания с него ангажимент за предлагане на висококачествено и приобщаващо образование за всички, задачите на работните групи по рамката „Образование и обучение 2020“ не се изчерпват с размисъл и диалог: те формират политики, предизвикват промяна и помагат за изграждането на справедливи образователни системи навсякъде в Европа.

Целият период 2016—2017 г. беше белязан от обширен експертен опит в областта на образованието, голямо тематично разнообразие и пълнота на получените крайни резултатите. Шест работни групи, съставени от над 400 експерти от 28 държави — членки на ЕС, и други участващи държави, заинтересовани страни и международни организации се събраха, за да подчертаят както възможностите, така и предизвикателствата пред образователните системи, преподавателите и учащите се.

Настоящият работен цикъл (юли 2018 г.—юни 2020 г.) е последният от рамката за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“). Преди да вървим напред, често си струва да отделим малко време, за да погледнем назад. Тематичната същност на работните групи претърпя развитие, за да отразява по-добре настоящите предизвикателства пред обществото, като например цифровата трансформация, поляризацията на политиката и надигането на екстремизма, както и нарастващото значение на ученето през целия живот.

Приканвам Ви да почерпите вдъхновение от дейностите и добрите практики, споделени през периода 2016—2017 г., и съм уверен, че и през идните години ще продължите да проявявате жив интерес към работните групи по рамката „Образование и обучение 2020“.

Тибор Наврачич

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Tibor Navráčič'.

Европейски комисар по въпросите на образованието, културата, младежта и спорта
Януари 2019 г.

Съдържание

РАБОТНА ГРУПА ПО ПОЛИТИКАТА ЗА УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ.....	5
РАБОТНА ГРУПА ПО МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ.....	8
РАБОТНА ГРУПА ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ (ПОО): УЧИТЕЛИТЕ И ОБУЧИТЕЛИТЕ В ОБЛАСТТА НА УЧЕНЕТО В ПРОЦЕСА НА РАБОТА/ЧИРАКУВАНЕТО.....	12
РАБОТНА ГРУПА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УЧЕНЕТО ЗА ВЪЗРАСТНИ.....	14
РАБОТНА ГРУПА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ЦИФРОВИТЕ УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ	17
РАБОТНА ГРУПА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ЧРЕЗ ОБРАЗОВАНИЕТО НА АКТИВНОТО ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ И ОБЩИТЕ ЦЕННОСТИ НА СВОБОДА, ТОЛЕРАНТНОСТ И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ	21

Избраните моменти, представени в настоящия документ, са изготвени от Комисията в сътрудничество с членове на работните групи. Посланията не отразяват непременно позициите на Комисията и на държавите членки, а по-скоро имат за цел да обобщят основните заключения от неформалната работа на групите. Настоящият документ предоставя по-подробна информация относно резултатите от дейността. Той е насочен към създателите на политики и към всички, които се интересуват от европейското сътрудничество в областта на образованието и обучението.

Повече информация относно резултатите от дейността на работните групи може да бъде намерена на следния адрес:

https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-working-groups_bg

Работните групи по рамката „Образование и обучение 2020“ (работните групи), в които участват над 400 експерти от администрациите на държавите членки и други заинтересовани страни, са един от основните инструменти в **инструментариума** на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“). Чрез **ученето едни от други и идентифицирането на добри практики** те предоставят на **Европейската комисия съвети и експертни познания** при подготовката на законодателни предложения и политически инициативи и подкрепят държавите членки при справянето с основните предизвикателства пред техните системи за образование и обучение и изпълнението на общите приоритети, договорени на европейско равнище. Между 2016 г. и 2017 г. по линия на „Образование и обучение 2020“ действата **шест работни групи**.

Работната група по политиката за училищно образование се занимаваше с по-широката тема за училищата като учещи се организации и част от интегрирана система за обучение. Работната група излезе с нов пакет от ръководни принципи и примери на съвременни политики, с които се проучват възможностите за устойчива системна промяна, по-специално в областта на: осигуряването на качеството; последователността и преходите в развитието на обучаващите се; учителите и училищните ръководители; и мрежите в училищното образование.

Работна група по модернизирание на висшето образование предприе последващи действия по приоритетите, установени в [„Програмата за модернизирание“](#)¹ от 2011 г. и в [„Обновената програма за висшето образование“](#) от 2017 г.² Голяма част от работата беше съсредоточена върху равнопоставеността, качеството и целесъобразността на преподаването и ученето, регионалното развитие и иновациите и финансирането, управлението и културата на качеството. Крайните резултати от тази работа включват два документа: онлайн „Сборник с политики в областта на висшето образование“ и заключения за политиката относно дейностите на работната група за партньорско обучение.

Работната група по професионално образование и обучение изготви дванадесет насоки за политиките, обхващащи четири теми: i) определяне на ролите и отговорностите на учителите и обучителите в системите за професионално образование и обучение (ПОО); ii) подобряване на професионалното развитие на учителите и обучителите; iii) подготвяне на учителите и обучителите за основните предизвикателства; и iv) стимулиране на сътрудничеството в подкрепа на работата на учителите и обучителите.

Работната група подготви също така анимационен видеоклип и инфографика, за да популяризира работата си.

Работната група по въпросите на ученето за възрастни, изхождайки от дейностите за партньорско обучение, изготви основни послания и препоръки за политиките, които имат за цел увеличаване на основните и средните умения на възрастните. Работната група изготви също така каталог на националните политики в областта на ученето за възрастни на работното място, в който се

¹ Модернизирание на системите за висше образование в Европа (COM(2011) 567).

² Съобщение относно нов тласък за висшето образование в ЕС (COM(2017) 247).

събира съпоставима информация на национално равнище и са открити интересни специфични за отделните държави подходи на политиката.

Работната група по въпросите на цифровите умения и компетентности посвети голяма част от работата си на цифровите педагогически методи, намирането на цялостен подход към цифровизацията в образованието и обучението на учителите в областта на цифровото образование, както и цифровите компетентности на учителите. Дейностите ѝ допринесоха също така за текущата работа във връзка със SELFIE — плана за действие в областта на цифровото образование и конференцията „Образовай, за да създаваш: от потребители към създатели на цифрови продукти“ („Educate to Create: From Digital Consumers to Digital Creators“), организирана от българското председателство на Съвета на Европейския съюз.

Работната група за насърчаване чрез образованието на активното гражданско участие и общите ценности на свобода, толерантност и недискриминация съсредоточи работата си върху четири теми от Парижката декларация от 2015 г. (а именно критичното мислене и медийната грамотност, социалните и гражданските компетентности, образованието на учащи се в неравностойно положение и междукултурния диалог). Тя допринесе за изготвянето на онлайн сборник с добри практики в областта на образованието и обучението, елементи за рамка за политиката, а експертният ѝ опит беше използван пряко за изготвянето на Препоръката на Съвета от 2018 г. относно насърчаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването.

РАБОТНА ГРУПА ПО ПОЛИТИКАТА ЗА УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ

Целта на тази работна група е да подпомага държавите да подобряват училищното образование, като насърчава напредъка в развитието на политиката чрез партньорско обучение и обмен на добри практики.

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- **управлението на училищното образование** и начина, по който системите могат да посрещат сериозните предизвикателства, свързани с качеството и равнопоставеността, за да постигат по-добри резултати от ученето за всички млади хора;
- популяризирането на концепцията за **училищата като учещи се организации в рамките на училищното образование като интегрирана система за обучение**, която е основана на убеждението, че създателите на политики и другите заинтересовани страни са способни да работят по-добре заедно за постигането на общите цели и да предизвикат настъпването на положителна промяна въз основа на доказателства, размисъл, споделени практики и като осигуряват условия за политическа реформа.

Основните резултати на тази работна група са:

- нов пакет от ръководни принципи и примери от съвременната политика, в които се проучва капацитетът за устойчива системна промяна, по-специално в областта на: **осигуряването на качеството; последователността и преходите в развитието на обучаващите се; учителите и училищните ръководители; и мрежите** в училищното образование.

По-подробна информация

Насърчаване на по-високо качество чрез устойчиви иновации и приобщаване

През 2017 г. европейските министри на образованието подчертаха необходимостта от съвременни подходи към преподаването, ученето и управлението на системите за училищно образование с цел да се помогне на училищата да се отзовават на променящите се образователни потребности на учащите се, обществото и пазара на труда. На Работната група по политиката за училищно образование (за периода 2016—2018 г.) по програма „Образование и обучение 2020“ беше възложено да разработи идеи и да сподели политики и практики на държавите от ЕС, които им помагат да се справят с предизвикателствата в училищното образование посредством насърчаване на по-високо качество чрез устойчиви иновации и приобщаване.

Работната група има за цел да подкрепя държавите членки при увеличаването на способностите на училищното образование за системна и устойчива промяна. Работната група представя визия за системите за училищно образование, която може да помогне за определянето на общи ценности в рамките на европейското пространство за образование. Процесът на партньорско обучение, който стои в основата на тази работа, я прави приложима за всички държави и пригодна за адаптиране към всички образователни системи, като същевременно се признават тяхното многообразие и висока сложност.

Работата е съсредоточена върху четири основни области на управление (описани в тематичните доклади, посочени на следващата страница), в които се определят ръководните принципи за развитие на политиките в контекста на най-новите научни изследвания и променящата се среда на училищното образование. Ръководните принципи са допълнително илюстрирани с конкретни примери от държавите с цел да се разсъждава критично върху начините, по които различните подходи се прилагат на практика, и върху резултатите от тях.

Основните идеи са обобщени в окончателния доклад **„Европейски идеи за по-добро обучение: управление на системите за училищно образование“**, в който е описан широк подход към управлението, който системите за училищно образование трябва да се стремят да прилагат. В доклада е разгледана подробно и концепцията за *училищата като учещи се организации* в рамките на *училищното образование като интегрирана система за обучение*. Това разбиране за управлението и свързаните с него предизвикателства и възможности са изразени в следващите точки, които създателите на политики се приканват да вземат предвид.

Основни послания на политиката

- **Ясна визия за качество** в образованието с **обща ценности** относно развитието на училището, учителите и учащите се;
- ориентиран към учащите се подход за вземане на решения с цел създаване на **полезен опит от процеса на учене** и **среда**, която допринася за цялостното развитие на детето;
- **съвместни** процеси на вземане на решения, включващи доверието и непрекъснатия диалог с редица заинтересовани страни на всички равнища на системата и насърчаване на **чувството за съпричастност, отговорност и отчетност**;
- развитие на училищата като **учещи се организации**, които подкрепят ефективното вземане на решения и се превръщат в среда, способстваща процес на проучвания и **продължаващо развитие** на местно равнище;
- политики, които подкрепят високо **компетентни и ползващи се с доверие професионални общности**, признават, че учителите и училищните ръководители са основни фактори за промяна, насърчават споделеното лидерство, сътрудничеството и иновациите и инвестират в изграждането на капацитет, който ще мотивира тяхното непрекъснато развитие с цел гарантиране на **висококачествено преподаване и учене**;

- създаване и използване на различни **видове данни** в различните части на системата, които могат да помогнат за по-успешно определяне на силните страни и областите за подобрене;
- осъществяване на **навременни** политики, т.е. които пряко отговарят на променящите се потребности в цялата система, с целенасочени процеси на изпълнение с подходяща продължителност и съгласуваност с другите действащи политики, за постигане на устойчиви и актуални промени.

В окончателния доклад също така са обединени четири тематични доклада относно:

1. **Осигуряване на качество за развитието на училищата:** начини за подобряване на взаимодействието между вътрешните и външните механизми (т.е. инструментите и процесите), свързани с училищата.
2. **Последователност и преходи в развитието на обучаващите се:** начини да се гарантира, че образователният път е достатъчно гъвкав, както и условия за осигуряване на подходящи насоки и подкрепа.
3. **Учителите и училищните ръководители в училищата като учещи се организации:** политики, които насърчават и подкрепят сътрудничеството между учителите, автономността и споделеното лидерство в рамките на професионалните общности за обучение.
4. **Мрежи за обучение и развитие в рамките на системите за училищно образование:** по-задълбочено разбиране за целта и естеството на мрежите за иновации и внедряване, както и участие на заинтересовани страни от най-различни равнища.

Ако искате да научите повече

Пълният пакет с резултати, заедно с кратък видеоклип, са на разположение на адрес:

<https://www.schooleducationgateway.eu/bg/pub/resources/governance-of-school-edu.htm>

РАБОТНА ГРУПА ПО МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ВИШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Целта на тази работна група е да предприеме последващи действия и да преразгледа приоритетите, установени в [„Програмата за модернизирание“](#)³ от 2011 г. и в [„Обновената програма за висше образование от 2017 г.“](#)⁴ Обсъжданите от работната група теми са в съответствие с първоначалната ѝ задача. В Съобщението относно обновена програма на ЕС за висшето образование и в [Препоръката на Съвета относно проследяването на дипломираните лица](#)⁵ са отразени резултатите от дейностите на работната група и нейните предшественици от 2012 г. нататък.

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- равнопоставеност, качество и целесъобразност на преподаването и ученето;
- регионално развитие и иновации;
- финансиране, управление и култура на качеството.

Основните резултати на тази работна група са:

- онлайн „Сборник с политики в областта на висшето образование“, в който е изтъкнат напредъкът в националните системи за висше образование;
- заключения за политиката относно дейностите за партньорско обучение.

По-подробна информация

Равнопоставеност, качество и целесъобразност на ученето и преподаването

В контекста на бързите промени в обществото и света на труда работната група се съсредоточи върху равнопоставеността, качеството и целесъобразността на висшето образование, включително ученето и преподаването и наборите от умения, от които студентите се нуждаят. Въз основа на предишната си работа по отношение на достъпа до и завършването на висше образование работната група проучи редица аспекти на преподаването и ученето.

Работната група наблегна на това, че системите за висше образование трябва да се адаптират към новите реалности и да насърчават държавите и висшите училища в тях да подготвят хората за променящите се пазари на труда и активно гражданско участие в по-многообразните, мобилни, цифрови и глобални общества, в които съществува голямо търсене на висшисти с т.нар. „Т-образен профил на уменията“, владеещи задълбочени познания в конкретни области, както и общоприложими умения.

Основни послания на политиката

³ Модернизирание на системите за висше образование в Европа (COM(2011) 567).

⁴ Съобщение относно нов тласък за висшето образование в ЕС (COM(2017) 247).

⁵ Препоръката на Съвета относно проследяването на дипломираните лица (COM(2017) 249).

- Системите за висше образование трябва да гарантират, че студентите, започващи, провеждащи и завършващи висше образование, отразяват многообразието и комбинацията от социални групи на населението като цяло, включително новопристигналите мигранти. Това подчертава необходимостта от сътрудничество в цялата образователна система, както и с външни заинтересовани страни;
- политиките за приемане трябва да повишат възможностите за учащите се от различни среди. Органите могат да помогнат на висшите училища да интегрират темата за равнопоставеност по отношение на достъпа (начини, алтернативни пътища за достъп и местни партньорства) чрез разработване на стратегии, стимули, наблюдение на напредъка и оценка на въздействието;
- академичната, социалната и финансовата подкрепа, съчетана с наблюдение на напредъка на студентите и подпомагаща ранна намеса, са от основно значение за стимулиране на завършването на висше образование;
- успешните стратегии са съсредоточени върху обучение, ориентирано към студентите, и подобряване на техния опит и резултати от обучението чрез свързване на висшето образование с външния свят и подготвяне на ангажирани граждани;
- създаването на възможности за учителите да развиват педагогическите си умения по време на цялата си кариера и постигането на еднакво висока репутация на научноизследователската и преподавателската дейност са основни способности за подобряване на ученето и преподаването. За признаването и възнаграждаването на качествено преподаване са необходими реформи в работното натоварване и разпределението на времето, създаването на системи за възнаграждаване и официалното признаване на значението на преподаването.

Регионално развитие и иновации

В контекста на нарастващите очаквания към висшите училища да стимулират социално-икономическото развитие и да докажат цялостната си стойност, принос и ползи за икономиката и обществото, работната група проучи начините, по които институциите могат да играят своята роля за развитието и иновациите на различни равнища, в зависимост от местния или националния контекст, рамките за политиките и капацитета и лидерството на институциите. Като се възползват от интелигентната специализация и други подходящи стратегии и източници на финансиране, органите могат да насърчават висшите училища и заинтересованите страни да определят и да работят за постигането на общи приоритети чрез съгласуване на научните изследвания, развитието и иновациите и предоставянето на образование, за да отговарят на потребностите и възможностите на регионите, в които се намират.

Основни послания на политиката

- За да могат висшите училища и регионите, в които се намират, да бъдат конкурентоспособни в световен мащаб, е необходима подкрепа за местните и регионалните иновации чрез сътрудничество между висшите училища, публичните органи, местните предприятия и гражданското общество;
- органите могат да засилят дългосрочната ангажираност и съпричастност на висшите училища за участие в регионалното развитие чрез насърчаване на приноса им към изготвянето и прилагането на стратегии за регионално и градско развитие с помощта на различни инструменти, като споразумения за резултати;
- с цел да се постигне системен подход разработването на всеобхватна визия и стратегия за ролята на висшите училища в регионалното развитие и иновации може да осигури съгласуваност между националните правителствени направления (образование, научни изследвания, развитие и иновации, промишленост, регионално

развитие) чрез координиране на приоритетите, ресурсите и стратегиите в областта на регионалното развитие и иновациите;

- мобилността между висшите училища и работодателите (от публичния, частния и гражданския сектор) е ефикасен инструмент за обмен на знания и иновации с промишлеността и други организации и може да ангажира хората на всички равнища. Промислените сдружения и търговските камари могат да спомогнат за определянето на потребностите на малките и средните предприятия, които преобладават в голяма част от регионалните икономики;

- използването на града/региона като опитно поле за участието на общността на студентите в регионалното развитие и ученето в процеса на работа могат да спомогнат за развитието на гражданските умения и други умения, необходими през XXI век, за интегрирането на студентите в местната общност, за справянето с реални проблеми на общността, както и да помогнат на институцията да установи и признае участието на общността на студентите в регионалното развитие.

Устойчиви инвестиции във висшето образование и управление и култура на качеството на висшето образование

В съответствие с Обновената програма за висше образование работната група проучи напредъка по отношение на културата на качеството на висшето образование и призна, че е необходимо да се преодолеят четири разлики: разликата и несъответствието между предлагането и търсенето на умения, разликата във възможностите за достъп до и завършване на висше образование, разликите по отношение на иновациите и развитието между регионите и разликите при финансирането и управлението на висшите училища. Работната група заключи, че органите и институциите в областта на висшето образование трябва да повишат културата на качеството до ниво, което е над формализираните мерки за осигуряване на качеството, и да оценят ефективността на политиките на национално и институционално равнище, включително стимулите, финансирането, регулирането и други политики.

Основни послания на политиката

- Макар че повишаването на качеството и културата на качеството са отговорност на висшето училище и на общността, свързана с висшето образование, органите могат да повишат качеството чрез инструменти, като споразумения за резултати и финансиране, основано на резултати. Оптимизираните и добре разработени мерки за осигуряване на качеството, заедно с финансирането и управлението, могат да изиграят роля като важни способстващи фактори за реформите във висшето образование;

- органите могат да насърчат институциите да възприемат стратегически подход към културата на качеството чрез спонсориране на национален форум за непрекъснат диалог между правителството, висшите училища и заинтересованите страни;

- опитът във всички институции подчертава необходимостта от постигане на баланс между отчетността и институционалната автономия чрез запазване на задълженията за докладване до необходимия минимум, използване на механизми за докладване, които отчитат променящите се потребности на институциите, и избягване на мониторинга, основан само на показатели с ретроспективен характер, чрез които се измерват миналите резултати, вместо потенциалът на институцията.

Ако искате да научите повече

[Обновеното пространство за висше образование](#)

*Рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението
(„Образование и обучение 2020“)*

*Избрани моменти от заседанията на работните групи по рамката „Образование и
обучение 2020“ (за периода 2016–2017 г.)*

[Препоръка на Съвета относно проследяването на дипломираните лица](#)

РАБОТНА ГРУПА ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ (ПОО): УЧИТЕЛИТЕ И ОБУЧИТЕЛИТЕ В ОБЛАСТТА НА УЧЕНОТО В ПРОЦЕСА НА РАБОТА/ЧИРАКУВАНЕТО

Целта на тази работна група е да предоставя политически насоки в помощ на създателите на политики и заинтересованите страни при изготвянето на политики и практики, които дават възможност на учителите и обучителите да разгърнат целия си потенциал и да допринасят за подобряването на чиракуването и ученето в процеса на работа.

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- определяне на ролите и отговорностите на учителите и обучителите в системите за ПОО;
- укрепване на професионалното развитие на учителите и обучителите;
- подготвяне на учителите и обучителите за основните предизвикателства;
- насърчаване на сътрудничеството в подкрепа на работата на учителите и обучителите.

Основните резултати на тази работна група са:

- онлайн документ, в който са представени дванадесет политически насоки, групирани в четири клъстера и насочени към начините за подкрепа на учителите и обучителите при ученето в процеса на работа (на хартиен носител и в електронен вариант);
- анимационен видеоклип, който популяризира свършената от работната група работа по отношение на ПОО;
- инфографика, преведена на всички езици (на хартиен носител и в електронен вариант).

По-подробна информация

Учене в процеса на работа и продължаващо професионално развитие

Контекстът, свързан със значението на обучението в процеса на работа и непрекъснатото професионално развитие, беше договорен от европейските министри на образованието в заключенията от Рига относно професионалното образование и обучение (ПОО) от 2015 г. В заключенията са включени и средносрочни цели (т.е. за периода 2015–2020 г.), две от които са особено уместни за фокуса на тази работна група:

„С оглед развиване на висококачествени професионални умения и квалификации, свързани с пазара на труда, въз основа на подхода, ориентиран към резултатите от обучението:

1. Насърчаване на ученето в процеса на работа във всичките му форми, като се обръща специално внимание на чиракуването, чрез участие на социалните партньори, дружествата, търговските камари и заведенията за

професионално образование и обучение, както и чрез стимулиране на иновациите и предприемачеството.

В подкрепа на успешното прилагане на реформите и с оглед повишаване на цялостното качество и ефикасност на ПОО:

2. Въвеждане на систематични подходи и възможности за първоначално и продължаващо професионално развитие на учителите, обучителите и наставниците, работещи в сферата на професионалното образование и обучение, както в училищата, така и в работната среда.“

Общата цел е да се гарантира, че тези учители и обучители могат да помогнат на учащите се да придобият необходимите умения и нагласи за започване на работа, в съответствие с действията за модернизиране, включени в Новата европейска програма за умения.

Документът с резултати на работната група за периода 2016–2018 г. се основава на работата на предходната работна група по рамката „Образование и обучение 2020“ по ПОО (за периода 2014–2016 г.), в резултат на която бяха определени 20 ръководни принципа за високоефективно чиракуване и учене в процеса на работа. Групата взе предвид тези ръководни принципи и ги проучи от гледната точка на учителите и обучителите.

Основни послания на политиката

- **Определянето на ролите и отговорностите** на учителите и обучителите в системите за ПОО и необходимостта от яснота по отношение на ролите на учителите и обучителите, както и начините, по които ролите им следва да бъдат включени в регулаторните рамки;
- **укрепване на професионалното развитие** на учителите и обучителите и подчертаване на значението на създаването на стимули за гарантиране на инвестиции в тяхното професионално развитие, като се отчитат различните потребности на всяка роля;
- **подготвяне на учителите и обучителите** за основните предизвикателства и размисъл за начините, по които да им се помогне да изпълняват многобройните си роли, освен преподаването и обучаването (т.е. във връзка с изготвянето на учебните програми, оценяването на резултатите от обучението, иновациите, цифровизацията, подкрепата за учащите се в неравностойно положение и подпомагането на стажантите да се ориентират за по-нататъшните възможности);
- **насърчаване на сътрудничеството** в подкрепа на работата на учителите и обучителите, което следва да отрази факта, че сътрудничеството се осъществява на всички равнища в рамките на системите за ПОО чрез използване на наличния експертен опит и ресурси.

Ако искате да научите повече

[„Важната роля на учителите и обучителите. Как да ги подкрепим за високоефективно чиракуване и учене в процеса на работа“ \(„Teachers and Trainers Matter. How to support them in high-performance apprenticeships and work-based learning“\)](#)

РАБОТНА ГРУПА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УЧЕНОТО ЗА ВЪЗРАСТНИ

Целта на тази работна група е да разработва политически насоки относно политиките за ученето за възрастни с цел насърчаване на по-добри и целесъобразни умения за всички.

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- **възрастни със слаби умения на основно равнище** — това може да включва работници, които са високо квалифицирани в своята професия, но им липсва солидна основа по отношение на езиковата и математическата грамотност и цифровите умения, което ограничава възможностите им за участие в обучение, предлагано на работното място или извън него;
- **възрастни с умения на средно равнище** — това обхваща възрастните, които имат нужда от повишаване на квалификацията, за да отговорят на изискванията на променящите се профили на длъжностите в модерния професионален живот, и може да включва тези със слаби цифрови или организационни умения, което пречи на шансовете им за напредък на работното място и получаване на по-висок доход.

Основните резултати на тази работна група са:

- **каталог на националните политики в областта на ученето за възрастни на работното място**, в който се събира съпоставима информация на национално равнище относно ученето за възрастни и също така са идентифицирани интересни специфични за отделните държави подходи на политиката. В него е описан контекстът на политиката по отношение на наличността на информация; рамките за политиката; институционалните рамки и политиките и програмите;
- **доклади, обхващащи три дейности за партньорско обучение**, в които се сравняват и съпоставят политиките в редица държави по отношение на придобиването на основни умения (езикова и математическа грамотност, цифрови умения) на работното място; политиките, свързани с придобиването на умения на средно равнище от страна на възрастните на работното място; и политиките за гарантиране, че ученето на работното място осигурява необходимите за работодателите и служителите умения;
- **окончателният доклад на работната група**, в който са обединени добри практики в областта на политиката от цяла Европа с оглед вдъхновяване на заинтересованите страни да дадат приноса си за подпомагане на ученето на работното място през цялото професионално развитие.

По-подробна информация

Бъдещето на труда и подходящите умения

„Тъй като видовете необходими умения на пазара на труда се променят бързо, отделните работници ще трябва да се ангажират с учене през целия живот, ако искат да постигнат удовлетворяваща професионална реализация, която да им носи добро възнаграждение.“⁶

В днешния бързо променящ се свят всички държави трябва да бъдат сигурни, че тяхната **работна сила разполага с правилните умения за пазара на труда**; всеки работодател трябва да бъде сигурен, че неговите работници и служители притежават подходящ набор от умения, за да остане конкурентоспособен; и всеки възрастен трябва непрестанно да актуализира и разширява своите умения, за да остане пригоден за заетост и да участва пълноценно в обществото.

Ученето за възрастни на работното място може да даде значителен принос, тъй като е:

1. достъпен и привлекателен начин за възрастните да поддържат и актуализират знанията и уменията, от които се нуждаят за живота, на работното място и у дома;
2. ефикасен и ефективен начин за работодателите да поддържат актуални уменията на своите служители, да мотивират персонала и да повишават степента на задържането му, както и да подобряват конкурентоспособността;
3. икономичен и целенасочен начин за държавите членки да увеличават производителността, иновациите и модернизацията си, да поддържат своето равнище на конкурентоспособност и заетост и да повишават цялостното равнище на уменията;
4. подкрепа за социалната и икономическата (ре)интеграция на уязвимите групи, приобщаването, социалното сближаване и равнопоставеността;
5. начин да се отговори на потребностите на отделните личности, работодателите и обществото от по-голяма адаптивност, така че да се подготвят по-добре за бъдещите потребности от умения, като се намалява прогнозираният недостиг на умения;
6. начин за подобряване пригодността за заетост през целия живот на възрастните.

Как да се насърчи ученето за възрастни на работното място?

За всички възрастни ученето на работното място може да представлява **алтернативна възможност за повишаване равнището или целесъобразността на уменията им, за да бъдат по-добре подготвени да се справят с възникващите предизвикателства, свързани с мегатенденции, като автоматизацията, цифровизацията и глобализацията**. Тъй като възрастните прекарват голяма част от времето си на работното място, то самото е важна учебна среда. Това е мястото за развитие не само на умения, свързани с работата, но и на основни и универсални умения, които правят хората по-устойчиви на промени в професионалния и ежедневиия живот.

⁶ „Аналитичен доклад: Към революция за преквалификация. Бъдеще, в което има работни места за всички“ (World Economic Forum „Insight Report: Towards a Reskilling Revolution. A Future of Jobs for All“), Световен икономически форум, 2018 г.

Не съществува универсална рецепта за насърчаването и развитието на ученето за възрастни на работното място. То попада в обсега на различни видове политики, с които се преследват различни цели. Всеки национален контекст е различен: как са разпределени отговорностите между образователните институции, работодателите и работниците и служителите; кой финансира ученето за възрастни на работното място. Освен това различните държави имат различни потребности: има ли нужда от (неформално) учене за повишаване на уменията или от учене, което води до официална квалификация? Съществуват ли специфични целеви групи със специфични потребности от умения; и съществува ли необходимост от предоставянето на общодостъпно учене на работното място?

Предвид тези различия, съществуват различни начини за повишаване на уменията чрез учене, тъй като това може да бъде осъществено чрез работодателите, доставчиците на обучение или служителите (учащите се) пряко или чрез непреки точки за достъп (например социални услуги, консултантски услуги и т.н.). Всеки начин изисква уникална комбинация от инструменти на политиките, които могат да включват както санкции (например задължения, произтичащи от законодателството), така и стимули (например субсидии). Други инструменти на политиките могат да представляват незадължителни мерки, като стратегии за комуникация и маркетинг, или някои по-насочващи специфични мерки, като например механизмите за осигуряване на качеството на доставчиците на обучение. Комбинацията от политики зависи до голяма степен от националния контекст, начина, по който отговорностите са разпределени между основните заинтересовани страни, както и ролята на държавата по отношение на тази област на политиката.

Основни послания на политиката

Необходимо е **ученето за възрастни на работното място, отговарящо на изискванията на работниците, работодателите и обществото**, да се превърне в политически приоритет. За целта са необходими:

- сериозен дългосрочен ангажимент от всички заинтересовани страни;
- справедливи системи за съфинансиране, които са устойчиви в дългосрочен план;
- ефективна координация между заинтересованите страни;
- ефективни системи, които адаптират предлагането към променящите се нужди на пазара на труда...
- ... и към потребностите на учащите се възрастни;
- съответни механизми за осигуряване на качеството; както и
- ясни правила за управление, включително редовен мониторинг и оценка.

Ако искате да научите повече

[Насърчаване на ученето за възрастни на работното място \(„Promoting adult learning in the workplace“\)](#) – Окончателен доклад на Работна група по рамката „Образование и обучение 2020“ по въпросите на ученето за възрастни (за периода 2016–2018 г.)

РАБОТНА ГРУПА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ЦИФРОВИТЕ УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

Целта на тази работна група е да следи развитието на цифровите умения и компетентности на всички равнища и етапи от обучението, като акцентът е върху потенциала и предизвикателствата, произтичащи от използването на цифровите технологии в образованието.

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- цифрови педагогически методи;
- цялостен подход за постигане на цифровизация в образованието;
- обучение на учителите в областта на цифровото образование и цифровите компетентности на учителите.

Основните резултати на тази работна група са:

- **основните послания** в резултат от всяка дейност за партньорско обучение, която е съсредоточена върху конкретна тема;
- първите дискусии относно концепцията за **SELFIE** (инструмента за самооценка на компетентните по отношение на цифровите технологии училища, пуснат като пилотен проект през 2017 г., който ще бъде приведен в изпълнение във всички държави членки през есента на 2018 г.);
- принос към **Плана за действие в областта на цифровото образование**, който беше стартиран от Европейската комисия през януари 2018 г.;
- работната група допринесе в голяма степен за **Европейска рамка за цифрова компетентност на преподавателите (DigCompEdu)**, в която се посочва какво означава преподавателите да бъдат компетентни в областта на цифровите технологии;
- конференцията **„Образовай, за да създаваш: от потребители към създатели на цифрови продукти“**, организирана от българското председателство на Съвета на Европейския съюз (която се проведе в София през април 2018 г.) беше вдъхновена от работата на работната група.

По-подробна информация

Насърчаване на използването на цифрови педагогически методи

В контекста на разрастващата се цифровизация и включването на цифровите инструменти в образованието е от съществено значение да се насърчават **цифровите педагогически методи**, вместо обикновеното използване на цифрови инструменти в класната стая. Успешните стратегии не се изчерпват с темата за цифровото оборудване, **акцентът е върху повишаването на експертния опит и резултатите от ученето**. Целите и приоритетите, свързани с ученето следва да

бъдат водещ фактор при избирането на цифрови технологии и инструменти. По-специално успешните стратегии са насочени към разумно използване на цифровите технологии, които служат като средство за създаване на иновации и за повишаване на качеството на образованието.

Основни послания на политиката

- Използването на цифрови устройства следва да подпомага **съвместното учене, партньорското обучение и обратната връзка от партньорите и да повиши междуличностните умения и социалните умения онлайн**;
- необходимо е да се **постигне напредък при наблюдението на въздействието на цифровите технологии** върху опита на студентите или върху резултатите от обучението, например чрез проучвания сред студентите;
- на цифровата оценка не следва да се гледа единствено като на намаляващ разходите и спестяващ време инструмент за формулиране и извършване на оценка, а като на начин за преминаване от учебна програма, фокусирана върху знанията, към **учебна програма, насочена към разширяване на компетентностите**. Тя предоставя добра възможност за персонализиране и гъвкавост на оценката и предлага широк обхват за текуща оценка;
- ефективните цифрови ресурси и електронните учебници не се изчерпват с формата на традиционните учебници, като предоставят интерактивно и персонализирано обучение, което дава възможност за **индивидуализиране и диференциране** на обучението. Отворените образователни ресурси и безплатните ресурси осигуряват лесен достъп до материалите за студентите от всички социално-икономически среди;
- **анализът на ученето** има огромен потенциал да подобри качеството на преподаването и ученето.

Насърчаване на **цялостния подход, включващ множество заинтересовани страни**

По време на срещите на работната група **цялостният подход, включващ множество заинтересовани страни**, беше определен като основен движещ фактор за развитието на цифровото образование. **Тясното сътрудничество между всички участващи страни** е важно на институционално равнище заради участието на училищните ръководители, учителите и учениците в създаването на компетентна по отношение на цифровите технологии институция. То е от голямо значение и на структурно равнище, където сътрудничеството между създателите на политики, местните и регионалните органи, частния сектор и НПО носи ползи за цялото общество. Партньорствата с множество заинтересовани страни могат да бъдат много успешни, тъй като различните партньори могат да споделят собствените си умения, опит и знания, като по този начин се осигури екосистема от партньорства.

Основни послания на политиката

- На институционално равнище наличието на цялостен подход, обхващат всяка институция като цяло, и **изцяло институционален подход** е от съществено значение за използването на цифровите технологии и развитието на цифровите умения и компетентности. Съществува огромна необходимост от подкрепа и отдаденост от страна на училищните ръководители, учителите и

учениците, за да може всяка институция да отговори на цифровата трансформация и да стане истински компетентна по отношение на технологиите по един разумен начин.

- Най-добрите практики за интегриране на цифровите устройства в образованието често произтичат от комбинацията между подхода **от горе надолу** и подхода **от долу нагоре**, когато цялата общност — органите в областта на образованието, учителите, училищните ръководители, родителите, учениците — участва от самото начало.
- Сътрудничеството между **формалното и неформалното образование** има решаващо значение и насърчаването на по-тесни връзки между тях благоприятства и двете сфери. Границите между двата вида образование се размиват. Ясен пример за това са часовете по програмиране и изчислително мислене, които често се провеждат в граничното пространство между формална и неформална организация, като по този начин се отговаря на потребностите и интересите на студентите и учениците в класните и извънкласните дейности.
- Запълването на празнините по отношение на цифровите технологии и насърчаването на цифровите компетентности са от полза за цялото общество. Това изисква създаване на **екосистема от партньорства** между формалното и неформалното образование, правителствата, представителите на промишлеността, гражданското общество и групите в местните общности.
- **Работата с представителите на промишлеността** предлага възможности и предизвикателства. Промишлеността осигурява материали и съдържание, но практиките с търговска цел, като популяризирането на марки, не са приложими в образованието и не трябва да бъдат пренебрегвани. Работата с представителите на промишлеността може например да се осъществява и чрез наставничество и назначаване на работа.
- Участието на всички заинтересовани страни обаче изглежда продължава да бъде **предизвикателство** и е необходима още работа в тази посока.

Значението на обучението на учителите

В контекста на цифровите умения и компетентности **обучението на учителите** е тема с централно значение за групата. Учителите са основен фактор за промяната на педагогическите методи и естественият елемент, върху който да се съсредоточи вниманието, когато се разглежда преподаването с помощта на технологиите. Учителите имат нужда от подкрепа и обучение във връзка с възможностите и предизвикателствата, произтичащи от целенасочената интеграция на цифровите технологии в процесите на преподаване и учене. Необходимо е обучение на учителите както по цифрови педагогически методи, така и по специални цифрови компетентности.

Основни послания на политиката

- Учителите следва да бъдат подпомагани при развиването на цифрови умения в **първоначалното обучение** и **продължаващото професионално развитие**;
- **цифровите инструменти** и **новите педагогически методи** трябва да представляват неразделна част от обучението на учителите. Иновативните практики следва да бъдат разпространявани и насърчавани, когато масовите отворени онлайн курсове (MOOC), онлайн ученето и моделите за смесено обучение са добра възможност за осигуряване на продължаващо професионално развитие;
- органите и институциите трябва да дадат приоритет на **гъвкавите подходи** към обучението на учителите, които дават конкретни за контекста и дисциплината отговори, вместо да предлагат универсално решение;

- въпреки че по-голямата част от учителите са отворени към учене и усъвършенстване на уменията си, при въвеждането на обучение „отгоре надолу“ може да се появи съпротива. Ето защо **партньорското обучение, споделянето на добри практики и създаването на мрежи** са ефективни инструменти за насърчаване на леснодостъпното обучение и повишаването на квалификацията, както и за осигуряване на възможности.

Ако искате да научите повече

Цифрови компетентности на преподавателите:
<https://ec.europa.eu/jrc/en/digcompedu>

План за действие в областта на цифровото образование: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2018%3A22%3AFIN>

РАБОТНА ГРУПА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ЧРЕЗ ОБРАЗОВАНИЕТО НА АКТИВНОТО ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ И ОБЩИТЕ ЦЕННОСТИ НА СВОБОДА, ТОЛЕРАНТНОСТ И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Целта на тази работна група е да насърчава взаимното обучение и да улеснява обмена на най-добри практики, що се отнася до четирите теми, попадащи в обхвата на Парижката декларация:

1. подобряване на **критичното мислене и медийната грамотност** с цел изграждане на устойчивост срещу всички форми на дискриминация и индоктриниране;
2. гарантиране, че децата и младежите придобиват **социални и граждански компетентности**;
3. **подобряване на образованието за децата и младежите в неравностойно положение** и борба с дискриминацията;
4. **поощряване на межкултурния диалог посредством всички форми на учене.**

Основните теми, разгледани от тази работна група, включват:

- укрепване на медийната грамотност и критичното мислене с цел предотвратяване на радикализацията, която води до насилие;
- политики за насърчаване на социалните и гражданските компетентности;
- приобщаващото образование като най-ефективното средство за предотвратяване на социалното изключване в съвременното общество на многообразието;
- противодействието и предотвратяването на дискриминацията и сегрегацията в образованието;
- межкултурния диалог като инструмент за справяне с миграцията, бежанците и търсещите убежище лица в контекста на образованието.

Основните резултати на работната група са:

- **Онлайн сборникът с добри практики в областта на образованието и обучението** предоставя на политиците, специалистите и другите участници в образованието преглед на иновативни, вдъхновяващи и успешни практики от цяла Европа, свързани с тематиката на Парижката декларация.
- **Елементите за рамка за политиката** осигуряват конкретни и оперативни препоръки в подкрепа на политиците и специалистите при прегледа на системите за образование и обучение с оглед насърчаване на равнопоставеност и приобщаване чрез посрещане на нуждите на всички учащи се, насърчаване на разбирането и съпричастността с общите европейски ценности и усъвършенстване на придобиването на социални и граждански компетентности. Рамката е разделена на шест области на политиката и в приложението към нея е включен глосар.

- Препоръката на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването⁷ беше вдъхновена от работата и резултатите на тази работна група. В препоръката се посочват начините, по които образованието може да помогне на младите хора да разберат значението на общите ценности, посочени в член 2 от Договора за Европейския съюз, и да се придържат към тях. Тя има за цел да насърчава качествено образование за всички ученици и европейското измерение на преподаването, като запознава децата със социалното, културното и историческото единство и многообразие на Съюза и на неговите държави членки.

По-подробна информация

Работа за постигане на приобщаващо образование

През последните няколко години в много европейски държави се наблюдава надигането на национализъм, популизъм и ксенофобия. В този контекст все по-голямо и сложно става предизвикателството да се гарантира, че всички деца и младежи ще се развиват като отговорни, свободомислещи и активни членове на едно общество на многообразието. В продължение на повече от две години работната група идентифицира и споделя добри практики за по-приобщаваща образователна среда чрез проучването на теми, като например: как да подготвяме учителите да действат така, че да способстват провеждането на открити и понякога противоречиви дискусии в класната стая; как да включваме родителите и да се ангажираме с гражданското общество, за да създадем цялостен училищен подход; как да подобряваме медийната грамотност и способността за критично мислене, за да се борим с дезинформацията и да спомагаме за межкултурното разбирателство?

Основни послания на политиката

- За да се **помогне на учащите се да станат отговорни и активни граждани**, целите и съдържанието на обучението следва да включват акцент върху придобиването на социални, граждански и межкултурни компетентности⁸, както и изграждането на разбиране и съпричастност с общите европейски ценности.

- **Необходимо е да се подкрепи развитието на ключови компетентности за учителите**, включително: осъзнаване на важността на общите ценности и начините за тяхното предаване; прилагане на приобщаващи педагогически подходи; разпознаване и избягване на стереотипите и дискриминацията; повишаване на културната осведоменост; разглеждане на спорни въпроси; преподаване на езика на обучение като чужд език; използване на нови медии в подкрепа на приобщаването;

⁷ Препоръка на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (2018/C 195/01).

⁸ Както е посочено в Препоръката на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот, на разположение на адрес: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0604%2801%29>.

развиване на социални и граждански компетентности; ефективно интегриране на новопристигналите мигранти/бежанци; и подкрепа за учащите се със специални образователни потребности.

- От съществено значение е **изграждането на култура на приобщаване в училищата**, при която се цени многообразието, насърчават се талантите на всички учащи се и се засилва чувството за принадлежност към училищната общност, основано на демократични ценности и доверие.

- **Учебните заведения трябва да станат неделима част от местната общност** и да помагат за по-тясно сътрудничество с гражданското общество, младежките организации, местните органи и бизнес сектора. За тази цел е необходима ясна стратегия с подходящ механизъм за прилагане, разработен на местно равнище, като се обръща специално внимание на привличането на семействата от всички общности.

- **Механизмите за финансиране следва да включват механизми за компенсации и стимули за насърчаване на равнопоставеността** и възнаграждаване на педагогическата добавена стойност. Ефективното използване на финансирането е също толкова важно, колкото и равнището на финансиране.

Ако искате да научите повече

[Препоръка на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването](#)